

Emilia Paprzycka, Edyta Mianowska, Zbigniew Izdebski

JAK DOBIERAMY SIĘ W PARY? PŁEĆ BIOLOGICZNA I PŁEĆ SPOŁECZNO-KULTUROWA A PREFEROWANE CECHY PARTNERA

To, jak dobieramy się w pary i kto jest dla nas atrakcyjny, nie jest kwestią przypadku, ale podlega ścisłym regułom, które opierają się na zasadzie: „podobne przyciąga podobne”. Reguły te dotyczą przede wszystkim doboru kandydatów do związków długotrwałych. Jedną z nich – homogamia – to poszukiwanie partnera o podobnych cechach pod względem statusu społeczno-ekonomicznego. Badania pokazują, że szukamy przede wszystkim partnerów posiadających zasoby społeczno-ekonomiczne: status społeczny i związaną z nim pozycję ekonomiczną¹. Zasada homogamii brzmi – ludzie próbują maksymalizować swoją pozycję i dochody przez poszukiwanie na partnera życiowego (żonę, męża) osoby o atrakcyjnym statusie społecznym². W przypadku kobiet wskazuje się także na znaczenie innej reguły – hipergamii, czyli skłonności do poszukiwania partnera o wyższej lub co najmniej identycznej pozycji jak one. Mężczyźni natomiast nie konkurują ze sobą o zasoby ekonomiczne kobiet, ale o urodę i młodość sugerujące wysoką wartość reprodukcyjną³.

Współcześnie badacze tej problematyki coraz mniej uwagi poświęcają homogamii związanej ze statusem społecznym, a coraz częściej zajmują się homogamią edukacyjną, ponieważ obserwuje się obniżanie znaczenia statusu ekonomicznego dla doboru partnera i przesuwanie się punktu ciężkości w kierunku podobieństwa kulturowego⁴. Socjologowie przewidują, że wraz z przemianami społecznymi i coraz częstszym podejmowaniem pracy zawodowej przez kobiety i ich coraz wyższymi zarobkami, zmienią się sposoby i kryteria doboru żony, a przede wszystkim doboru męża. Prognozuje się, że mężczyźni raczej pozostaną przy swoich upodobaniach związanych z urodą i wiekiem, kobiety natomiast oprócz statusu ekonomicznego i pozycji społecznej mężczyzny będą zwracały uwagę na jego atrakcyjność fizyczną, poczucie humoru, skłonność do empatii, umiejętność zabawy z dziećmi i chęć zajmowania się nimi⁵.

---

¹ M. Kalmijn, *Intermarriage and Homogamy: Causes, Patterns, Trends*, „Annual Review of Sociology” 1998, vol. 24, s. 398.

² T. Szlendak, *Socjologia rodziny. Ewolucja, historia, zróżnicowanie*, Warszawa 2012, s. 143.

³ *Ibidem*, s. 146.

⁴ *Ibidem*, s. 140-141.

⁵ *Ibidem*, s. 147.

W niniejszym tekście jako czynnik odzwierciedlający przemiany społecznego funkcjonowania kobiet i mężczyzn oraz wpływający na dobór partnera zastosowano perspektywę *gender*. Koncepcja płci społeczno-kulturowej stanowiła jednocześnie swoiste narzędzie badań i perspektywę analityczną. Koncepcja ta, jak zauważa Anna Titkow, dotyczy bowiem tych wszystkich cech kobiet i mężczyzn, które są zróżnicowane zależnie od kontekstu społecznego, a zatem obejmuje to wszystko, co jest zmienne i uwarunkowane społecznie. Wydaje się zatem, że perspektywa ta daje możliwość bardziej wnikliwego uchwycenia zmian współczesnych społeczeństw, umożliwiając tym samym szansę poszerzenia socjologicznej perspektywy badawczej⁶. Według tej badaczki, koncepcja ta może być źródłem nowych specyficznych metod badawczych służących do analizy roli skryptów kulturowych określających miejsce kobiety i mężczyzny, ale także do analizy zjawisk społeczno-politycznych i ich przemian⁷.

Celem prezentowanych badań była odpowiedź na pytanie: „Jaki jest związek między płcią biologiczną i płcią społeczno-kulturową a oczekiwaniami Polaków wobec partnera?”. Założono, że kobiety i mężczyźni są kategoriami bardzo zróżnicowanymi wewnątrz i podjęto próbę rozpoznania odmienności preferencji wobec cech partnera wewnątrz kategorii płci biologicznej. Zaprezentowane poniżej wyniki badań pokazują zatem różnorodność i zróżnicowanie oczekiwań kobiet oraz mężczyzn reprezentujących odmienne typy płci społeczno-kulturowej.

Badania nad wpływem płci kulturowej na oczekiwania wobec partnera były prowadzone w Polsce przede wszystkim na gruncie nauk psychologicznych, w których zajmowano się wpływem płci społeczno-kulturowej na wybór partnera oraz jakość tworzonych związków⁸. Socjologiczne badania preferencji cech ewentualnego partnera osób o różnych typach płci społeczno-kulturowej prowadzone były z zastosowaniem strategii jakościowych⁹. Wnioski z tych badań zostały uwzględnione w niniejszym artykule w interpretacji ustaleń badawczych.

---

⁶ A. Titkow, *Gender jako źródło instrumentarium badawczego*, „Katedra. Gender Studies” 2001, nr 3, s. 58.

⁷ A. Titkow, *Kategoria płci kulturowej jako instrumentarium badawcze i źródło wiedzy o społeczeństwie*, [w:] *Gender w społeczeństwie Polskim*, red. K. Slany, J. Struzik, K. Wojnicka, Kraków 2011, s. 37.

⁸ A. Kuczyńska, *Płeć psychologiczna idealnego i rzeczywistego partnera życiowego oraz jej wpływ na jakość realnie utworzonych związków*, „Przegląd Psychologiczny” 2002, vol. 45 (4), s. 385-399; J. Drobińska, A. Kuźniarz, M. Pietruch, K. Świętek, *Jak się szczęśliwie zakochać? Płeć psychologiczna a związki partnerskie w kulturze polskiej*, [w:] *Zrozumieć płeć. Studia interdyscyplinarne*, red. A. Kuczyńska, Wrocław 2002, s. 75-95.

⁹ E. Paprzycka, *Single men – topological approach from the perspective of sociocultural gender*, [w:] *Gender approach in social sciences*, red. E. Malinowska, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica” nr 4/2012, Łódź 2011, s. 69-87; E. Paprzycka, *Kobiety żyjące w pojedynkę. Między wyborem a przymusem*, Warszawa 2008, s. 358.

Założenia teoretyczne i metodologiczne badań

Koncepcja płci społeczno-kulturowej jako „narzędzie” badań

W celu rozpoznania stopnia, w jakim własna kobiecość i męskość badanych definiowana jest w odniesieniu do kulturowych wzorów kobiecości i męskości, odwołano się do koncepcji schematów płciowych Sandry Lipsitz Bem¹⁰. Autorka, negując ideę płci pojmowanej jako kontinuum z kobiecością i męskością, na przeciwległych krańcach wprowadziła nowe pojęcie płciowości – jako dwóch niezależnych dymensji osobowości. W myśl jej koncepcji kobiecość nie jest zaprzeczeniem męskości i odwrotnie, ale wymiary te się uzupełniają. Sandra Lipsitz Bem przyjmuje, że ludzie uczą się w procesie socjalizacji kulturowych definicji kobiecości i męskości, czego rezultatem są poznawcze schematy płci organizujące indywidualne style zachowania kobiet i mężczyzn. Schematy płci stanowią kryterium regulacji zachowania jednostek i służą do oceny i asymilacji nowych informacji przez klasyfikowanie osób, ich cech i zachowań do kobiecej lub męskiej kategorii. Są one także podstawą oceny własnych zachowań i posługiwania się wymiarem kobiecości i/lub męskości w odniesieniu do cech osobowości.

Należy podkreślić, że S.L. Bem w swych założeniach nie twierdzi, że definicje kulturowe przyswajane są w sposób pasywny – osobowość płciowa (czy inaczej schemat płci społeczno-kulturowej) jest zarówno procesem, jak i produktem. Kulturowe definicje ujmowane są tu nie w kategoriach norm, ale raczej jako poznawcze typy działań. W tym rozumieniu są one uzewnętrzniane przez jednostkę w aktywnym poszukiwaniu wzorów w różnych kontekstach społecznych nacechowanych płciowo – w rozumieniu *gender*¹¹.

Sandra Lipsitz Bem wyróżnia cztery schematy płci, z których dwa reprezentują stypizowany status kobiecości i męskości, dwa zaś nie stanowią zunifikowanej wersji kobiecości i męskości. Można zatem wyróżnić osoby dobrze „zsocjalizowane” ze względu na tradycyjny model kobiecości i męskości i takie, które zinternalizowały niestandardowe wersje kobiecości i męskości. Rozróżnia się jednostki, których definiowanie własnej osoby jest rezultatem:

- przyswojenia sobie kulturowych definicji kobiecości i męskości. Wyróżnia się tu osoby posługujące się w definiowaniu siebie schematem określonym płciowo (kobiece kobiety, mężczy mężczyźni) i posługujące się schematem skrzyżowanym (męskie kobiety, kobiece mężczyźni);
- redefinicji kulturowego znaczenia kategorii kobiecości i męskości, gdzie wyróżnia się jednostki posługujące się schematem androgynicznym oraz posługujące się

¹⁰ S.L. Bem, *Męskość – Kobiecość. O różnicach wynikających z płci*, Gdańsk 2000.

¹¹ C.M. Renzetti, D.J. Curran, *Kobiety, mężczyźni i społeczeństwo*, Warszawa 2005, s. 116.

schematem nieokreślonym płciowo. Oba typy są niestereotypowe z punktu widzenia tradycyjnego modelu kobiecości i męskości¹².

Realizacja badań

Badania, które dostarczyły danych do analiz prezentowanych w artykule, zostały przeprowadzone w 2011 roku na reprezentatywnej próbie 2306 dorosłych Polaków¹³. Była to kolejna, czwarta edycja ogólnopolskich badań profesora Zbigniewa Izdebskiego dotyczących seksualności Polaków. Po raz pierwszy jednak postawiono badanym pytania dotyczące płci społeczno-kulturowej¹⁴.

Problematyka badań zorganizowana była wokół odpowiedzi na następujące pytania badawcze: „Jaka jest płć społeczno-kulturowa Polaków?”, „Czy istnieje związek między płcią społeczno-kulturową Polaków a byciem w stałym związku lub życiem bez partnera?”, „Czy płć społeczno-kulturowa różnicuje oczekiwania kobiet i mężczyzn wobec partnerów?”, „Jakie oczekiwania wobec partnera mają kobiety, a jakie mężczyźni reprezentujący taką samą płć społeczno-kulturową?”.

W celu rozpoznania, w jakim stopniu koncepcja własnej osoby badanych kobiet pozostaje pod wpływem kulturowych definicji męskości i kobiecości, zastosowano Inwentarz do oceny płci psychologicznej (IPP) autorstwa Anny Kuczyńskiej¹⁵. Został on opracowany na podstawie założeń stanowiących teoretyczną bazę inwentarza do oceny cech psychicznych związanych z płcią, zbudowanego przez S.L. Bem – Bem Sex Role Inventory (BSRI)¹⁶. Cztery główne konfiguracje cech psychicznych wyznaczają cztery kategorie płci społeczno-kulturowej: osoby nieokreślone, androgyniczne, określone (kobiety i mężczyźni), osoby określone krzyżowo (męskie kobiety i kobiety mężczyźni). Te kategorie *gender* zostaną wykorzystane w dalszych analizach, w których płć społeczno-kulturowa będzie rozpatrywana jako czynnik różnicujący preferencje w wyborze partnera.

W poniższych analizach uwzględnione zostały odpowiedzi respondentów w wieku 18-49 lat, kobiety stanowiły 50,1%, mężczyźni 49,9% badanych. W celu ustalenia, czy istnieją różnice we wskazaniach badanych wynikające z płci biologicznej i płci społecz-

¹² S.L. Bem, *Gender schema theory: A cognitive account of sex typing*, „Psychological Review” 1981, no. 88, s. 354-364.

¹³ Badaną populację stanowili mieszkańcy Polski w wieku 15-59 lat. Dobór próby miał charakter losowo-kwotowy. W badaniu połączono dwie techniki zbierania danych: bezpośredni wywiad (osobisty) prowadzony przez przeszkolonego ankietera z respondentem i samodzielnie wypełnianą ankietę. Szczegółowy opis metodologii badań zawiera raport Z. Izdebskiego i POLFARMY *Seksualność Polaków 2011. Raport z badania*, OBOP 2011.

¹⁴ Z. Izdebski, E. Paprzycka, Projekt: *Płć społeczno-kulturowa Polaków*.

¹⁵ A. Kuczyńska, *Inwentarz do oceny płci psychologicznej. Podręcznik*, Warszawa 1992.

¹⁶ S.L. Bem, *The Measurement of Psychological Androgyny*, „Journal of Consulting and Clinical Psychology” 1974, no. 42, s. 155-162.

no-kulturowej w ramach określonych problemami badawczymi, w analizach posłużono się testem chi kwadrat. W badaniach przyjęto poziom istotności $\alpha = 0,01$. O różnicy istotnej statystycznie orzekano zatem, gdy wyznaczona przez program statystyczny p-wartość była mniejsza od 0,01. Obliczenia wykonano w pakiecie statystycznym IBM SPSS Statistic.

Płeć biologiczna i płeć społeczno-kulturowa a preferowane cechy partnera – wyniki badań

Płeć społeczno-kulturowa Polaków

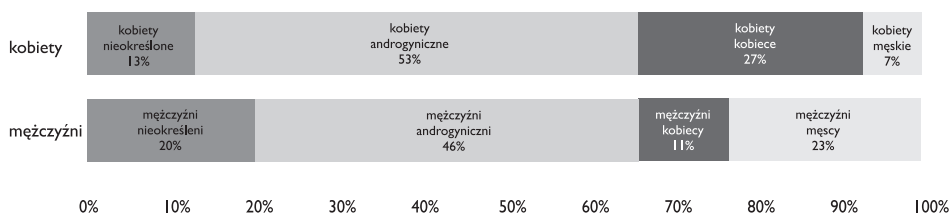
Nim przedstawione zostaną wyniki analiz, w których płeć społeczno-kulturowa ujmowana będzie jako zmienna wyjaśniająca zróżnicowanie preferencji badanych w kwestii postrzegania innych osób jako atrakcyjnych partnerów, zaprezentowana zostanie charakterystyka Polaków ze względu na płeć społeczno-kulturową.

Przyjęte kategorie płci społeczno-kulturowej wśród badanych tworzą następującą strukturę¹⁷: połowa badanych (50%) to osoby androgyniczne, jedna czwarta to osoby określone pod względem płci społeczno-kulturowej (25%), 16% to osoby nieokreślone, a prawie co dziesiąta osoba o ustalonej płci społeczno-kulturowej to osoba o cechach krzyżowych (9%). Co druga kobieta (53%) jest osobą androgyniczną, co czwarta (27%) jest kobietą określoną pod względem płci społeczno-kulturowej (kobięcą kobietą). Kobiety nieokreślone pod względem płci społeczno-kulturowej stanowią 13% badanych kobiet, natomiast odsetek kobiet określonych krzyżowo (męskie kobiety) wynosi 7%. Także prawie co drugi mężczyzna (46%) jest osobą androgyniczną, a co czwarty (23%) osobą określoną pod względem płci społeczno-kulturowej (męskim mężczyzną). Jedna piąta badanych mężczyzn (20%) to mężczyźni nieokreśleni pod względem płci społeczno-kulturowej, a 7% określonych krzyżowo (kobięcy mężczyźni). Płeć biologiczna różnicuje płeć społeczno-kulturową ($p < 0,01$; $\chi^2 = 174$; $df = 3$).

Porównując uzyskane wyniki z wynikami badań płci społeczno-kulturowej Polaków prowadzonymi przez Annę Titkow¹⁸ w latach 1998 i 2002 z zastosowaniem tego samego narzędzia, można zaobserwować wyraźne zmiany. Zestawienie danych z roku 2002 i 2011 pokazuje, że na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat wzrósł o 20 punktów procentowych odsetek osób androgynicznych (z 30% do 50%), a z 27% do 16% zmniejszył się odsetek osób nieokreślonych. Wśród mężczyzn widać duże zmiany w liczebności poszczególnych grup – wzrósł odsetek mężczyzn androgynicznych (z 32% do 46%) i męskich mężczyzn (z 19% do 30%). Zmniejszył się natomiast odsetek mężczyzn

¹⁷ Braki danych w przypadku pytań diagnozujących płeć społeczno-kulturową uniemożliwiły ustalenie tej płci dla 10% badanych, którzy zostali wykluczeni z dalszych analiz.

¹⁸ A. Titkow, *Kategoria płci...*, s. 48.

Wykres 1. Struktura płci społeczno-kulturowej wśród kobiet i mężczyzn

Źródło: opracowanie własne.

kobiecych (z 17% do 7%) i nieokreślonych (z 33% do 20%). Sytuacja wygląda nieco odmiennie w przypadku kobiet. Podobnie jak u mężczyzn widać wyraźny wzrost odsetka kobiet androgynicznych (z 29% do 53%), ale odsetek kobiecych kobiet zmniejszył się prawie o połowę (z 45% do 27%), natomiast wzrósł odsetek męskich kobiet (z 3% do 7%). Odsetek nieokreślonych pod względem płci społeczno-kulturowej, podobnie jak u mężczyzn, uległ zmniejszeniu (z 22% do 13%).

Odnotowane zmiany w strukturze płci społeczno-kulturowej pokazują znaczący wzrost liczby osób androgynicznych, co można interpretować jako efekt osłabienia dualizmu ról płci i funkcjonowania w sytuacji dostępności różnorodnych wzorców kobiecości i męskości. Wydaje się zatem, że wyniki te mogą oznaczać odchodzenie od wzorców kobiecości i męskości określonych modelem tradycyjnym. Jednocześnie jednak widać wzrost liczby męskich mężczyzn i męskich kobiet, co może wskazywać na wzrost znaczenia męskich sposobów realizowania ról zarówno w przypadku mężczyzn, jak i kobiet. Może to świadczyć, że skłonność wyższego społecznego wartościowania tego, co jest „męskie”, nadal jest silna i mężczyźni funkcjonujący w czasach tak zwanego kryzysu męskości kierują się ku tradycyjnie określonym wzorom bycia mężczyzną, a kobiety jako bardziej „opłacalne” i efektywne oceniają „męskie” sposoby „bycia w świecie” i w ocenie własnej osoby odnoszą się do cech określanych jako męskie. Można jeszcze zastosować inną perspektywę interpretacyjną i uznać, że mamy do czynienia z sytuacją, kiedy cechy tradycyjnie uznawane za męskie zaczęły być także elementem współczesnej różnorodnej kobiecości i sztywny podział na męskie/kobiece przestaje być uzasadniony.

Płeć biologiczna i płeć społeczno-kulturowa a bycie w związku

Odpowiedź na pytanie badawcze, czy to, że tworzymy związek z drugą osobą, czy wiemy życie singla, ma związek z płcią biologiczną oraz społeczno-kulturową może zostać sformułowana w postaci hipotezy mówiącej o różnicującym znaczeniu płci biologicznej i społeczno-kulturowej w tym zakresie. Wzmacniają ją przedstawione poniżej ustalenia.

Wyniki badań pokazują, że trzy spośród czterech androgynicznych osób (77%) i określonych pod względem płci społeczno-kulturowej (kobieca kobieta, męski mężczyzna) (72%) pozostają w związku¹⁹. Rzadziej z kimś są związane osoby nieokreślone (62%) i określone krzyżowo (męskie kobiety, kobiece mężczyźni) (60%). Związek między płcią społeczno-kulturową a pozostawaniem w związku jest istotny statystycznie ($p < 0,001$; $\chi = 37,4$; $df = 3$).

Ustalono również, że omawiana zależność jest istotna statystycznie²⁰ zarówno wśród kobiet, jak i wśród mężczyzn²¹. Częściej niż mężczyźni nieokreśleni (56%) i kobiece (60%) w związkach są mężczyźni androgyniczni (73%) i męscy (67%). Z kolei odsetki kobiet androgynicznych (80%), kobiecych (76%) i nieokreślonych (73%) pozostających w związkach są wyższe niż kobiet określonych krzyżowo (60%). Męskie kobiety najrzadziej deklarują posiadanie partnera.

Częściej w związkach są kobiety niż mężczyźni (77% : 67%). Różnica jest istotna statystycznie. Wyniki badań pozwalają zatem stwierdzić, że zarówno płeć biologiczna, jak i społeczno-kulturowa to czynniki różnicujące bycie w związku.

Tabela 1. Płeć społeczno-kulturowa a pozostawanie w związku [dane w procentach]

CECHA	Test χ^2	MĘŻCZYŹNI					KOBIECY						
		test χ^2	MM	AN	NO	KM	R	test χ^2	KK	AN	NO	MK	R
Pozostawanie w związku	tak	$p < 0,01$	67	73	56	60	67	$p < 0,01$	76	80	73	60	77
	nie	$\chi^2 = 25$ $df = 1$	$p < 0,01$ $\chi^2 = 21$ $df = 3$	33	27	44	40	33	$\chi^2 = 15$ $df = 3$	23	20	27	40

MM – męscy mężczyźni, KM – kobiece mężczyźni, KK – kobiece kobiety, MK – męskie kobiety, AN – osoby androgyniczne, NO – osoby nieokreślone, R – razem

Źródło: opracowanie własne.

Otrzymane wyniki mogą skłaniać do wniosku, że częściej pozostają w związkach osoby, które charakteryzują się typowymi dla swojej płci biologicznej cechami (nawet jeżeli współwystępują z cechami płci przeciwnej, jak w przypadku osób androgynicz-

¹⁹ Za osoby będące w związku uznane zostały osoby, które wskazały jedną z możliwości: jestem w związku formalnym (małżeństwo) (50%); jestem w związku nieformalnym i mieszkamy razem (9%); jestem w związku nieformalnym, ale nie mieszkamy razem (13%). Pozostali badani (28%) deklarowali, że nie są w związku. Wśród badanych w związkach jest dwóch na trzech mężczyzn (67%) i trzy na cztery kobiety (77%).

²⁰ Wyniki testów statystycznych (chi kwadrat) zostały umieszczone w tabelach zawierających częstości wskazywanych odpowiedzi. Rezultaty obliczeń nie są prezentowane, jeśli wynik testu nie pozwalał na odrzucenie hipotezy zerowej.

²¹ Konieczność rozróżnienia perspektywy płci biologicznej w podjętych analizach wynika z tego, że rozpoznane wśród kobiet i mężczyzn związki płci społeczno-kulturowej i wyrażanych przez badanych opinii i sądów, nie tylko nie zawsze są tożsame, ale mają też przeciwne kierunki. Zatem ich agregacja mogłaby prowadzić do artefaktów i błędnych wniosków.

nych), niż te, które mają cechy typowo przypisywane biologicznie przeciwnej płci, lub te, których nie opisują cechy typowe dla płci biologicznej.

Zaprezentowane w tym rozdziale ustalenia wpisują się we wnioski z badań psychologicznych prowadzonych z zastosowaniem tego samego narzędzia²², z których wynika, że największym zainteresowaniem, zarówno u kobiet, jak i u mężczyzn, cieszą się partnerzy androgyniczni, zatem to oni częściej będą mieć partnera. Na drugim miejscu plasują się osoby określone pod względem płci społeczno-kulturowej, a najmniejszym powodzeniem cieszą się nieokreślone oraz określone krzyżowo – mężczyźni nie szukają męskich kobiet, a kobiety stronią od kobiecych mężczyzn.

Płeć biologiczna i płeć społeczno-kulturowa a preferowane cechy partnera

Wyniki przywoływanych badań psychologicznych pokazują, że poszukujemy partnerów podobnych pod względem płci społeczno-kulturowej i że dla zadowolenia ze związku największe znaczenie ma własna płeć społeczno-kulturowa²³. Poniżej przedstawione zostaną wyniki analiz, których celem było ustalenie, w jakim stopniu płeć społeczno-kulturowa różnicuje preferowane cechy partnera z zakresu kompetencji społecznych, cech osobowościowych, cech wyglądu zewnętrznego oraz preferencji i doświadczeń w życiu seksualnym.

Poszukując odpowiedzi na pytanie, jakie znaczenie ma płeć społeczno-kulturowa w obszarze preferowanych cech partnera, skierowano do respondentów pytania o to, jakie osoby są dla nich atrakcyjne, jakie cechy partnera(ki) są dla nich ważne. Na tak postawione pytanie badani odpowiadali, zaznaczając swój wybór na siedmiopunktowej skali, na której krańcach znajdowały się antynomiczne opisy danej cechy. Za wysokie wartościowanie cechy uznano wskazania na jedno z trzech najwyższych punktów skali. Przyjęto, że wskazanie neutralne (środek skali) i wskazania na trzy najniższe punkty skali oznaczają, że cecha nie stanowi ważnego kryterium przy postrzeganiu drugiej osoby. W ten sposób ocena każdej cechy staje się dychotomiczna: przyjmuje jedną z dwóch wartości: cecha ważna lub cecha nieważna. Poniżej omówione zostaną – w grupach wyznaczonych specyfiką cech – preferencje badanych w odniesieniu do oczekiwanych cech partnera. Pożądane cechy zostaną przedstawione w porządku zgodnym z rankingiem częstości wyborów badanych.

²² J. Drobińska, A. Kuźniarz, M. Pietruch, K. Świątek, *op. cit.*, s. 86-87.

²³ A. Kuczyńska, *Płeć psychologiczna...* s. 392-399; J. Drobińska, A. Kuźniarz, M. Pietruch, K. Świątek, *op. cit.*, s. 80-93.

Troskliwy i opiekuńczy, ale niezależny i pewny siebie – preferowane cechy osobowości partnera

Cechą uznaną za atrakcyjną przez największą grupę badanych jest **troskliwość i opiekuńczość**. 85% z nich przyznaje, że jest to ważna cecha partnera(ki). Kobiety częściej niż mężczyźni jako atrakcyjnego postrzegają partnera troskliwego i opiekuńczego (89% : 78%). Najbardziej troskliwość i opiekuńczość cenią mężczyźni nieokreśleni (69%). Wśród kobiet preferowanie tej cechy nie jest zależne od ich płci społeczno-kulturowej.

Równie wysoko w rankingu cech, które można uznać za pożądane u partnera, znajduje się **łagodność i spokój**. Partnera o takich cechach uznało za atrakcyjnego czterech na pięciu respondentów (81%). Przy czym istotnie częściej łagodność i spokój partnera cenią kobiety niż mężczyźni (85% : 75%). Wyniki analiz statystycznych nie ujawniły, by płeć społeczno-kulturowa różnicowała preferowanie tej cechy.

Pewność siebie to kolejna cecha wysoko wartościowana u partnera przez badanych. Wskazało na nią 71% respondentów. Kobiety jednak częściej niż mężczyźni (80% : 62%) preferują tę cechę u drugiej osoby. Różnica jest istotna statystycznie. Również płeć społeczno-kulturowa różnicuje ocenę tej cechy. Zależność została stwierdzona zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn. Pewność siebie, jako atrakcyjną cechę drugiej osoby, najczęściej wskazują mężczyźni mężczy (66%) i androgyniczni (69%), najrzadziej (46%) mężczyźni nieokreśleni. Wśród kobiet najczęściej pewność siebie cenią kobiety androgyniczne (83%) i męskie (82%), najrzadziej kobiety nieokreślone (68%). Analizując uzyskane wyniki, można wnosić, że bycie pewnym siebie, czyli posiadanie cechy uznawanej stereotypowo za męską, zwiększa atrakcyjność wśród osób (zarówno kobiet, jak i mężczyzn) definiujących się kulturowo za pomocą cech tradycyjnie przypisywanych mężczyznom.

Niezależność partnera nie jest tak atrakcyjna jak wcześniej omówione cechy, wysoko wartościuje ją jednak 64% respondentów. Kobiety zdecydowanie częściej niż mężczyźni (75% : 50%) przyznają, że cenią niezależność drugiej osoby. Płeć społeczno-kulturowa różnicuje wartościowanie tej cechy jedynie wśród mężczyzn. Częściej cenią ją mężczyźni mężczy (55%) i androgyniczni (60%) niż mężczyźni nieokreśleni (36%) i kobiety (41%).

Orientowanie się partnera na zmiany jest prawie tak samo pożądaną cechą jak niezależność (60%). Wartościowanie tej cechy jest zależne od płci. Kobiety wskazują na nią częściej niż mężczyźni (66% : 53%). Zorientowanie partnera na zmiany jest również różnie wartościowane w zależności od płci społeczno-kulturowej. Różnice istotne statystycznie stwierdzono zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn. Najczęściej wysoko wartościują gotowość do zmian androgyniczni mężczyźni (62%), najrzadziej mężczyźni

nieokreśleni (37%) i kobiety (40%). Wśród kobiet najczęściej wskazują na tę cechę kobiety androgyniczne (76%) i męskie (74%), najrzadziej kobiety nieokreślone (44%).

Zapatrywania drugiej osoby na kwestie **podziału ról w związku** okazały się ważne dla 59% badanych, jednak odmiennie wartościowane przez kobiety i mężczyzn. Osoba będąca zwolennikiem partnerskiego podziału obowiązków, jest atrakcyjna prawie dla połowy mężczyzn (45%) i trzech czwartych kobiet (72%). Również płeć społeczno-kulturowa różnicuje poglądy dotyczące podziału obowiązków. Najczęściej cenią gotowość do partnerskiego podziału obowiązków mężczyźni androgyniczni (52%), najrzadziej mężczyźni nieokreśleni (33%) i kobiety (39%). Gotowość do dzielenia się obowiązkami z partnerem podniesie ocenę przede wszystkim w oczach męskich kobiet. To one najczęściej cenią taką osobę (88%), najrzadziej natomiast kobiety androgyniczne (63%).

Osoba postrzegana jako **lubiąca życie kulturalne i towarzyskie** zyskuje opinię atrakcyjnej wśród 55% badanych. Częściej oceniają ją tak kobiety (61%), rzadziej mężczyźni (49%). Różnica jest istotna statystycznie. Również płeć społeczno-kulturowa kobiet i mężczyzn różnicuje wartościowanie u drugiej osoby gotowości do aktywności kulturalnej i towarzyskiej. Najczęściej cenią ją androgyniczni mężczyźni (57%), najrzadziej mężczyźni nieokreśleni (34%) i kobiety mężczyźni (39%). Kobiety androgyniczne (71%) i męskie (70%) częściej wartościują wysoko nastawienie na życie kulturalne i towarzyskie niż kobiety nieokreślone (44%) i kobiece (49%). Ustalenia te wskazują, że zainteresowanie partnera życiem kulturalnym i towarzyskim najrzadziej podnosi jego atrakcyjność w oczach osób kobiecych lub nieokreślonych pod względem płci społeczno-kulturowej.

Dążenie do kariery zawodowej znajduje uznanie wśród 45% respondentów. Ocena **orientowania się partnera na karierę zawodową** różni kobiety i mężczyzn. Tę cechę wysoko ocenia ponad połowa kobiet (56%) i tylko prawie co trzeci mężczyzna (33%). Różnie oceniają dążenie do kariery zawodowej kobiety i mężczyźni ze względu na płeć społeczno-kulturową. Cecha ta ma największe znaczenie w ocenie atrakcyjności partnera dla kobiet androgynicznych (62%) i męskich (57%), a mniejsze znaczenie dla kobiet nieokreślonych (46%) i kobiecych (45%). Tylko 38% androgynicznych mężczyzn uznało tę cechę za atrakcyjną, a wśród pozostałych odsetek wskazań jest o około 10% niższy.

Dominacja jest jedną z cech, którą badani stosunkowo rzadko cenią u drugiej osoby (32%). Osobę dominującą, jako atrakcyjną, kobiety postrzegają dwukrotnie częściej niż mężczyźni (42% : 22%). Różnica jest istotna statystycznie. Ocenę tej cechy różni również płeć społeczno-kulturowa. Zarówno androgyniczni mężczyźni (27%), jak i androgyniczne kobiety (50%) częściej wskazują na wysokie wartościowanie tej cechy niż pozostali badani, wśród których jej akceptacja jest niższa o 10-13% wśród mężczyzn i o 15-20% wśród kobiet.

Najrzadziej cenioną cechą u innych jest **nastawienie na rywalizację** (26%). Ocena osób nastawionych na rywalizację jest różna w zależności od płci. Ceni ją co trzecia kobieta i co piąty mężczyzna (32% : 20%). W zależności od płci społeczno-kulturowej wśród kobiet i mężczyzn preferencje w tym względzie również rozkładają się odmiennie. Najczęściej wysoko wartościują ją mężczyźni androgyniczni (26%), podczas gdy wśród pozostałych mężczyzn odsetek ten kształtuje się na poziomie 14-17%. Nastawienie na rywalizację cenią najwyżej kobiety androgyniczne (39%) i męskie (38%), natomiast najrzadziej kobiety kobiece (18%). Co czwarta (25%) badana kobieta o nieokreślonej płci społeczno-kulturowej uznała, że rywalizacja u partnera jest atrakcyjna.

Tabela 2. Zróznicowanie oceny cech atrakcyjnego partnera ze względu na płeć biologiczną i płeć społeczno-kulturową [dane w procentach]

CECHA	Test χ^2	MĘŻCZYŹNI					KOBIEТЫ						
		test χ^2	MM	AN	NO	KM	R	test χ^2	KK	AN	NO	MK	R
Troskliwy(a), opiekuńczy(a)	p < 0,01 $\chi^2 = 50$ df = 1	p < 0,01 $\chi^2 = 10$ df = 3	79	80	69	78	78	brak różnic	90	90	86	84	89
Łagodny(a), spokojny(a)	p < 0,01 $\chi^2 = 30$ df = 1	brak różnic	75	77	69	72	75	brak różnic	85	85	81	81	85
Pewny(a) siebie	p < 0,01 $\chi^2 = 82$ df = 1	p < 0,01 $\chi^2 = 33$ df = 3	66	69	46	55	62	p < 0,01 $\chi^2 = 14$ df = 3	77	83	68	82	80
Niezależny(a)	p < 0,01 $\chi^2 = 128$ df = 1	p < 0,01 $\chi^2 = 35$ df = 3	55	60	36	41	50	brak różnic	74	76	67	77	75
Zorientowany(a) na zmiany	p < 0,01 $\chi^2 = 39$ df = 1	p < 0,01 $\chi^2 = 41$ df = 3	54	62	37	40	53	p < 0,01 $\chi^2 = 66$ df = 3	55	76	44	74	66
Zwolennik(czka) partnerskiego podziału obowiązków	p < 0,01 $\chi^2 = 41$ df = 1	p < 0,01 $\chi^2 = 21$ df = 3	41	52	34	39	45	p < 0,01 $\chi^2 = 15$ df = 3	69	73	63	88	72
Nastawiony(a) na życie kulturalne i towarzyskie	p < 0,01 $\chi^2 = 100$ df = 1	p < 0,01 $\chi^2 = 34$ df = 3	48	57	34	39	49	p < 0,01 $\chi^2 = 54$ df = 3	49	71	44	70	61
Zorientowany(a) na karierę zawodową	p < 0,01 $\chi^2 = 114$ df = 1	p < 0,01 $\chi^2 = 14$ df = 3	27	38	28	26	33	p < 0,01 $\chi^2 = 25$ df = 3	46	62	45	57	56
Dominujący(a)	p < 0,001 $\chi^2 = 100$ df = 1	p < 0,01 $\chi^2 = 21$ df = 3	16	27	14	17	22	p < 0,01 $\chi^2 = 31$ df = 3	30	50	35	38	42
Nastawiony(a) na rywalizację	p < 0,01 $\chi^2 = 32$ df = 1	p < 0,01 $\chi^2 = 21$ df = 3	16	26	14	13	20	p < 0,01 $\chi^2 = 40$ df = 3	18	39	25	38	32

MM – męscy mężczyźni, KM – kobiety mężczyźni, KK – kobiece kobiety, MK – męskie kobiety, AN – osoby androgyniczne, NO – osoby nieokreślone, R – razem

Źródło: opracowanie własne.

Osoba posiadająca te z omówionych powyżej cech, których wartościowanie jest zależne od płci społeczno-kulturowej, byłaby wobec innych troskliwa i opiekuńcza, ale pewna siebie, niezależna i innowacyjna. W kręgu jej zainteresowań znajdowałyby się zarówno życie domowe, kariera zawodowa, jak i aktywność towarzyska i kulturalna. Byłaby również w pewnym stopniu dominująca i nastawiona na rywalizację. Taka osoba zostałaby uznana za atrakcyjną przede wszystkim przez androgynicznych mężczyzn. Nie wzbudziłaby szczególnego zainteresowania mężczyzn kobiecych i o nieokreślonej płci społeczno-kulturowej. Mężczyźni doceniliby przede wszystkim jej troskliwość, pewność siebie i niezależność. Ale przejawianie takich cech, jak skłonność do dominacji, orientacja na karierę i rywalizację, przypisywanych tradycyjnie mężczyznom, raczej nie wpłynęłoby na atrakcyjność takiej osoby z punktu widzenia mężczyzn określonych pod względem płci społeczno-kulturowej.

W swoich opiniach wysokiego wartościowania osoby obdarzonej wyróżnionymi cechami na ogół są zgodne kobiety androgyniczne i męskie. Ich wysokim ocenom można przeciwstawić oceny kobiet nieokreślonych, które najrzadziej uznają te cechy za atrakcyjne. W kwestii wartościowania u innych nastawienia na karierę, dominacji i rywalizacji, ich opinie są podzielane również przez kobiety kobiece, które także nie cenią tych przymiotów zbyt wysoko. Jednocześnie można stwierdzić, że posiadanie przez drugą osobę pozostałych cech jedynie w umiarkowany sposób wpłynie na ocenę jej atrakcyjności przez kobiece kobiety.

Zadbany i sprawny fizycznie – preferowane cechy wyglądu zewnętrznego partnera

W zestawie cech wysoko wartościowanych u drugiej osoby analizowane cechy dotyczące wyglądu zewnętrznego zajmują wysokie pozycje. Przy czym nawet jeśli sam wygląd (uroda, cechy zewnętrzne) w relacjach międzyludzkich w powszechnej opinii jest sprawą drugorzędną, to wyniki badań pokazują, że postrzeganie drugiej osoby jako atrakcyjnej w dużym stopniu zależy od jej cech fizycznych i wyglądu zewnętrznego.

Najczęściej wskazywaną cechą decydującą o atrakcyjności jest **dbanie o wygląd zewnętrzny**. Preferuje ją bez względu na płeć biologiczną 85% badanych. Różnice istotne statystycznie dotyczą płci społeczno-kulturowej. Najczęściej wygląd zewnętrzny liczy się dla męskich mężczyzn (90%), najrzadziej dla nieokreślonych (76%). Wśród kobiet walory wyglądu zewnętrznego są najczęściej ważne dla kobiet androgynicznych (90%) i męskich (88%), najrzadziej dla kobiet nieokreślonych pod względem płci społeczno-kulturowej.

Z kolei **dbałość o kondycję fizyczną** stanowi ważny wyznacznik atrakcyjności dla trzech czwartych (74%) badanych (zarówno kobiet, jak i mężczyzn). Tę cechę u innych najczęściej cenią wysoko mężczyźni (83%), najrzadziej mężczyźni nieokreśleni (64%). Dbałość o kondycję fizyczną najrzadziej wysoko wartościuje połowa (52%)

kobiet nieokreślonych. Wśród pozostałych kobiet odsetek doceniających takie działania jest zdecydowanie wyższy i kształtuje się na poziomie 70-78%.

Dwie trzecie badanych (67%) wysoko wartościuje **atrakcyjność fizyczną** drugiej osoby. Mężczyźni i kobiety różnią się jednak w ocenie tej cechy. Atrakcyjność fizyczną częściej cenią mężczyźni (70%) niż kobiety (64%). Odmierna ocena tej cechy związana jest również z płcią społeczno-kulturową. Najczęściej nadają wysoką rangę atrakcyjności fizycznej mężczyźni (78%), najrzadziej mężczyźni kobiecy (63%) i nieokreśleni pod względem płci społeczno-kulturowej (61%). Wśród kobiet cecha ta znajduje najczęściej uznanie wśród kobiet androgynicznych (70%) i męskich (71%), rzadziej cenią ją kobiety nieokreślone (53%) i kobiece (53%).

Również dwie trzecie badanych (66%) wśród pożądaných cech drugiej osoby uwzględnia wygląd jej sylwetki. W opinii kobiet i mężczyzn ocena **sylwetki drugiej osoby** w różnym stopniu decyduje o jej atrakcyjności. Oznacza to, że osoba szczupła częściej zostanie uznana za atrakcyjną przez mężczyzn (70%) niż przez kobiety (60%). Taką osobę za atrakcyjną uznało trzy czwarte (75%) mężczyzn męskich i androgynicznych. Najbardziej ta cecha fizyczna okazała się ważna dla mężczyzn nieokreślonych (61%). Szczupła sylwetka partnera, jako wyznacznik atrakcyjności, wskazywana była też częściej przez kobiety męskie (68%) i androgyniczne (65%) niż przez kobiety kobiece (54%) i nieokreślone (48%).

Jak pokazują wyniki badań, cechy zewnętrzne partnera najczęściej okazały się ważne dla męskich mężczyzn. To oni najczęściej ze wszystkich cenią dbałość o wygląd ze-

Tabela 3. Zróznicowanie oceny cech wyglądu zewnętrznego ze względu na płeć biologiczną i płeć społeczno-kulturową i gender [dane w procentach]

CECHA	Test χ^2	MĘŻCZYŹNI					KOBIECY						
		test χ^2	MM	AN	NO	KM	R	test χ^2	KK	AN	NO	MK	R
Dbający(a) o wygląd zewnętrzny	brak różnic	$p < 0,01$ $\chi^2 = 17$ df = 3	90	84	76	84	83	$p < 0,01$ $\chi^2 = 30$ df = 3	83	90	71	88	86
Dbający(a) o kondycję fizyczną, zdrowie	brak różnic	$p < 0,01$ $\chi^2 = 22$ df = 3	83	78	64	72	75	$p < 0,01$ $\chi^2 = 36$ df = 3	70	78	52	74	73
Bardzo atrakcyjny(a) fizycznie	$p < 0,01$ $\chi^2 = 8$ df = 1	$p < 0,01$ $\chi^2 = 17$ df = 3	78	70	61	63	70	$p < 0,01$ $\chi^2 = 31$ df = 3	53	70	53	71	64
O szczupłej sylwetce	$p < 0,01$ $\chi^2 = 31$ df = 1	$p < 0,01$ $\chi^2 = 17$ df = 3	75	75	61	67	70	$p < 0,01$ $\chi^2 = 18$ df = 3	54	65	48	68	60

MM – mężczyźni męscy, KM – mężczyźni kobiece, KK – kobiece kobiety, MK – męskie kobiety, AN – osoby androgyniczne, NO – osoby nieokreślone, R – razem

Źródło: opracowanie własne.

wnętrzny, kondycję fizyczną i atrakcyjny wygląd. Fizyczność i cechy zewnętrzne wysoko cenią również kobiety, w których charakterystykę wpisują się męskie definicje siebie – kobiety androgyniczne i męskie. Najbardziej cechy te są wskaźnikiem atrakcyjności drugiej osoby w opinii kobiet i mężczyzn nieokreślonych pod względem płci społeczno-kulturowej. Przywołując wyniki tych analiz, można sądzić, że za wysoką ocenę wyglądu i sprawności fizycznej drugiej osoby odpowiada „męska” część osobowości.

Otwarty na różne doświadczenia w życiu seksualnym, ale mający niewielu partnerów seksualnych – preferowane cechy życia seksualnego partnera

Cechy seksualnego życiorysu drugiej osoby jako wyznaczniki jej społecznej atrakcyjności na tle innych cech lokują się pomiędzy mającymi większe znaczenie cechami wyglądu fizycznego a najbardziej wskazywanymi cechami statusu społecznego.

Dla 60% badanych **eksperymentowanie w życiu seksualnym** stanowi o atrakcyjności drugiej osoby. Różnice we wskazaniach mężczyzn i kobiet dotyczące tej cechy są na zbliżonym poziomie i nie są istotne statystycznie. Odmienne wybory, zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn, stwierdzono jednak ze względu na płęć społeczno-kulturową. Częściej niż mężczyźni nieokreśleni (46%) i kobiety (48%) osobę eksperymentującą w życiu seksualnym za atrakcyjną uznają mężczyźni męscy (72%) i androgyniczni (68%). Najczęściej doceniają eksperymentowanie w życiu seksualnym drugiej osoby kobiety androgyniczne (69%), najbardziej ta cecha decyduje o atrakcyjności wśród kobiet nieokreślonych (38%).

Jednocześnie ponad połowa badanych (53%) wysoko ocenia osoby, które w życiu seksualnym nie miały zbyt wielu partnerów i różnych doświadczeń. **Doświadczenia w obszarze życia seksualnego** różnicuje kobiety i mężczyzn. Niewielkie doświadczenie jest postrzegane jako atrakcyjne częściej przez mężczyzn (56%) niż przez kobiety (50%).

Tabela 4. Zróżnicowanie oceny cech życia seksualnego ze względu na płęć biologiczną i płęć społeczno-kulturową [dane w procentach]

CECHA	Test χ^2	MĘŻCZYŹNI						KOBIETY					
		test χ^2	MM	AN	NO	KM	R	test χ^2	KK	AN	NO	MK	R
Eksperymentujący(a) w życiu seksualnym	brak różnic	$p < 0,01$ $\chi^2 = 44$ $df = 3$	72	68	46	48	63	$p < 0,01$ $\chi^2 = 59$ $df = 3$	47	69	38	54	58
Mający(a) mało doświadczenia seksualnego i niewielu partnerów	$p < 0,01$ $\chi^2 = 156$ $df = 1$	brak różnic	55	57	49	66	56	brak różnic	46	53	47	36	50

MM – męscy mężczyźni, KM – kobiety mężczyźni, KK – kobiece kobiety, MK – męskie kobiety, AN – osoby androgyniczne, NO – osoby nieokreślone, R – razem

Źródło: opracowanie własne.

W tym przypadku płeć społeczno-kulturowa okazała się nie mieć związku z wyborami kobiet i mężczyzn.

Starszy, z zasobnym portfelem – preferowane cechy statusu społecznego i pożądany wiek partnera

Cechy prestiżu społecznego jako wyznaczniki atrakcyjności drugiej osoby wskazywane są stosunkowo najrzadziej. Osądowi respondentów poddane zostały takie cechy pozycji społecznej, jak: wysokość zarobków, wykształcenie, praca na wysokim stanowisku. W analizach uwzględniono również preferowany wiek partnera.

Dla 45% respondentów **wyższe zarobki partnera** stanowią pożądaną cechę. Wyniki badań wskazują, że kobiety trzykrotnie częściej niż mężczyźni (65% : 23%) uznają za atrakcyjnego partnera takiego, który więcej zarabia. Jednocześnie okazało się, że zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn, płeć społeczno-kulturowa nie jest czynnikiem różnicującym wartościowanie tej cechy.

Również opinia dotycząca kwestii **stanowiska zajmowanego przez partnera** jest różnicowana przez płeć biologiczną. Prawie co piąty mężczyzna i co druga kobieta (18% : 51%) uznaje za atrakcyjne u partnera zajmowanie wyższego stanowiska. Wśród wszystkich badanych odsetek ten wynosi 35%. Na opinie mężczyzn i kobiet w tym zakresie nie wpływa jednak ich płeć społeczno-kulturowa.

Wyższe **wykształcenie** niż własne uznano za cechę atrakcyjną u drugiej osoby 31% badanych. Jest to kolejna cecha odmiennie wartościowana u partnera przez kobiety i mężczyzn. Kobiety dwukrotnie częściej cenią wyższe od swojego wykształcenie partnera niż mężczyźni wyższe od swojego wykształcenie partnerki (40% : 22%). Płeć społeczna nie różnicuje w tym zakresie opinii badanych.

W przypadku wartościowania **wieku partnera** uzyskane wyniki wskazują na różnicujące znaczenie płci biologicznej. Mężczyźni zdecydowanie częściej preferują partnerki młodsze. Tylko 16% badanych mężczyzn jako atrakcyjną dla siebie wskazało starszą partnerkę. Natomiast dla dwóch trzecich kobiet (67%) to właśnie starszy wiekiem mężczyzna jest bardziej atrakcyjny. Zarówno w przypadku mężczyzn, jak i kobiet płeć społeczno-kulturowa nie ma jednak znaczenia dla preferencji badanych co do wieku partnera.

Jak pokazały wyniki analiz, kobiety i mężczyźni różnią się pod względem preferowania u partnera cech odnoszących się do statusu społecznego. Na ogół kobiety częściej niż mężczyźni wyżej wartościują osoby, które legitymują się wyższymi dochodami, wyższą pozycją zawodową czy wyższym wykształceniem niż one. Wartościowanie cech związanych z pozycją społeczną i prestiżem nie jest jednak związane z płcią społeczno-kulturową badanych.

Tabela 5. Zróznicowanie oceny cech wyglądu zewnętrznego ze względu na płeć biologiczną oraz płeć społeczno-kulturową i *gender* [dane w procentach]

CECHA	Test χ^2	MĘŻCZYŹNI						KOBIETY					
		test χ^2	MM	AN	NO	KM	R	test χ^2	KK	AN	NO	MK	R
Dochody wyższe niż moje	$p < 0,01$ $\chi^2 = 398$ $df = 1$	brak różnic	18	24	22	21	23	brak różnic	61	68	62	67	65
Starszy(a) ode mnie	$p < 0,01$ $\chi^2 = 563$ $df = 1$	brak różnic	14	17	12	17	16	brak różnic	64	70	58	61	67
Pracujący(a) na wyższym stanowisku niż ja	$p < 0,01$ $\chi^2 = 247$ $df = 1$	brak różnic	16	20	15	17	18	brak różnic	43	54	46	51	51
Z wyższym wykształceniem niż ja	$p < 0,01$ $\chi^2 = 80$ $df = 1$	brak różnic	18	23	19	17	22	brak różnic	36	43	38	33	40

MM – mężczyźni, KM – kobiety mężczyźni, KK – kobiety kobiety, MK – męskie kobiety, AN – osoby androgyniczne, NO – osoby nieokreślone, R – razem

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie – wnioski z badań

Podsumowując wyniki z uwzględnieniem tylko płci biologicznej, widzimy, że kobiety w ocenie atrakcyjności partnera zdecydowanie większe znaczenie niż mężczyźni przywiązują do cech psychicznych (troskliwość i opiekuńczość, pewność siebie, niezależność, skłonność do dominacji i rywalizacji) oraz nastawienia „pro” wobec życia zawodowego, rodzinnego, towarzyskiego. Kobiety zdecydowanie częściej uznają także za atrakcyjne cechy związane z prestiżem społecznym (wyższe dochody partnera, praca na wyższym stanowisku, wyższe wykształcenie).

Mężczyźni natomiast atrakcyjność partnerki widzą przede wszystkim w kontekście jej atrakcyjności fizycznej. Oznacza to, że ładna i szczupła partnerka ma dla mężczyzny większą wartość niż dla kobiety przystojny mężczyzna u jej boku. Poza tym mężczyźni, mimo że cenią otwartość na eksperymentowanie w życiu seksualnym partnerek, jako atrakcyjne wskazują partnerki, które miały niewielu partnerów i mają raczej niewielkie doświadczenie w sferze życia intymnego.

Badania pokazują także, że większe znaczenie w ocenie atrakcyjności partnera mają jego cechy psychiczne i kompetencje społeczne oraz cechy wyglądu, a nie status ekonomiczny. Uzyskane rezultaty wpisują się więc w koncepcję tak zwanej hipotezy miłości romantycznej, zgodnie z którą w krajach wysoko rozwiniętych, w których za-

czynają dominować wartości postmaterialne, podstawą wyboru współmałżonka jest jego atrakcyjność seksualna i emocjonalna, a nie status społeczno-ekonomiczny²⁴.

Poczynione ustalenia pozwalają także na stwierdzenie, że to, jakich cech oczekujemy od partnera, różnicuje nie tylko płeć biologiczna, ale także społeczno-kulturowa. Płeć biologiczna jest czynnikiem różnicującym prawie wszystkie badane cechy składające się na społeczną atrakcyjność drugiej osoby, jednak uwzględnienie w analizach płci społeczno-kulturowej pokazuje dodatkowo większe zróżnicowanie oczekiwań wobec partnerów wśród reprezentantów tej samej płci biologicznej. Większa różnorodność wzorców roli kobiety i mężczyzny znalazła już realne odbicie w konstruowaniu zestawu cech decydujących o atrakcyjności drugiej osoby. Wydaje się zatem, że utrwalony w tradycji nauk społecznych opis zjawisk społecznych uwzględniający ich związki tylko z płcią biologiczną może być niewystarczający do opisu współczesnego społeczeństwa. Uzupelnienie go o perspektywę *gender* może sprzyjać szerszej i bogatszej analizie zjawisk społecznych, bez pomijania różnorodności postaw, opinii i upodobań pojawiających się w ramach jednej płci.

HOW DO WE MATE? SEX AND GENDER IN RELATION TO THE PREFERABLE QUALITIES IN A PARTNER

Summary

How we mate and who we find attractive is not accidental. This is subject to the rules based mostly on the principle saying that 'similarities attract'. The rules concern primarily the candidates we choose for long-term relationships. One of the rules, homogamy, means looking for a partner with a similar socio-economic status. Today, however, rather than socio-economic conditions, cultural similarity is becoming more important in choice making; the importance of similar education and joint interests is growing. The aim of the presented studies was to analyze the influence of socio-cultural gender on choosing a partner. The following questions were asked: What is the gender type of Poles? Is there any connection between Poles' gender and being in a stable relationship or being single? Does gender diversify women's and men's expectations of their partners? What expectations have women and men representing the same gender of men and women respectively? The studies presented in this article were carried out in 2010 on the representative sample of 2306 adult Poles. Their results show diversity and diversification of expectations of women and men representing different gender types. The analysis revealed that psychological traits, social competence, and appearance are more important than economic status in assessing a partner's attractiveness. The results show also that qualities expected of a partner depend not only on sex, but also on gender. Sex remains a factor diversifying almost all the analyzed qualities contributing to a person's social attractiveness, but including gender in the analysis revealed even bigger diversification of expectations of partners among representatives of the same sex.

Keywords: gender, expectations of a partner, long-term relationship, single life

²⁴ J. Smits, W. Ultee, J. Lammers, *Educational Homogamy in 65 Countries: An Explanation of Differences in Openness Using Country-Level Explanatory Variables*, „American Sociological Review” 1998, no. 63, s. 279.